

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

เพศวิถี จากประวัติศาสตร์ สู่การสื่อสารเรื่องความเท่าเทียม

วันที่รับ : 31 พฤษภาคม 2567

วันที่แก้ไข : 25 มิถุนายน 2567

วันที่ตอบรับ : 30 มิถุนายน 2567

สมศรี คะสัน^{1*}, พุทธินันท์ บุญเรือง¹,

กณิกนันต์ สิงห์สานิตย์¹ และกมลชนก เกตุอู๊ด¹

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์

*Corresponding author e-mail: lek.sattanako@gmail.com

บทคัดย่อ

ความเชื่อและค่านิยมเดิมเรื่องความไม่เท่าเทียมทางเพศ ที่เชื่อว่าสตรีต้องด้อยกว่าชายในทุกบทบาทและสถานะ เพศหญิงและชายถูกกำหนดบทบาทและหน้าที่โดยกิจกรรมทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ความแตกต่างทางร่างกายชายและหญิง โดยเพศหญิงมีหน้าที่ให้กำเนิดซึ่งมีความสัมพันธ์กับเรื่องสถานภาพ ภาวะสุขภาพ และภาวะอนามัยเจริญพันธุ์ ส่วนเพศชายมีอิทธิพลในเรื่องพฤติกรรมกรรมการแสดงอำนาจ การควบคุมที่เหนือกว่าคู่ครอง โดยรูปแบบที่สะท้อนบทบาททางเพศในสังคม ได้แก่ อุดมการณ์และอุดมคติของสมาชิกในสังคม จากบทบาทระหว่างเพศที่ถูกกำหนดขึ้นในสังคมดังกล่าว ทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันตั้งแต่อดีตเป็นต้นมา ตัวอย่างเช่น ยุคโบราณของเมืองเอเธนส์ เพศจะถูกแบ่งเป็นชนชั้นโดยเพศชายจะมีอำนาจและบทบาทในสังคมที่มากกว่า ประวัติศาสตร์ของชาวยิว ถิ่นเรื่องเพศเป็นเรื่องของการให้กำเนิด ประวัติศาสตร์ยุคโรมันให้ความสำคัญกับเรื่องของพรหมจรรย์ และการกำจัดแม่มดที่แสดงให้เห็นถึงการกดขี่และความรุนแรงต่อเพศหญิง ในขณะที่สังคมไทยมีค่านิยมเรื่อง “ปิตาธิปไตย” ที่แสดงถึงผู้ชายเป็นใหญ่ในสังคมทุกมิติ และผู้หญิงจะต้องรักษาวลสงวนตัว เป็นเมียและแม่ที่ดี มาจนถึงยุคในปัจจุบันที่การสื่อสารทำให้เรื่องเพศ ถูกเผยแพร่และถูกทบทวนมิติของความไม่เท่าเทียม เพื่อให้สังคมได้ตระหนักถึงบทบาทของชายและหญิงที่มีมากกว่าความเป็นเพศ รวมถึงการสื่อสารเรื่องเพศที่หลากหลายในสังคม อย่างไรก็ตาม การทำความเข้าใจเรื่องความเท่าเทียมทางเพศในสังคมนั้น จะต้องอาศัยปัจจัยของวุฒิภาวะความเข้าใจเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางสังคม กระบวนการขัดเกลาที่ปลูกฝังค่านิยมเรื่องเพศ และความรู้ความเข้าใจเรื่องเพศในสังคมผ่านการศึกษา การรับสื่อ และประสบการณ์ในชีวิต

คำสำคัญ: เพศวิถี, ความเท่าเทียม

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

Sexuality: From History to Communication on Equality

Received : 31 May 2024

Revised : 25 June 2024

Accepted : 30 June 2024

Somsri Khasan^{1*}, Buddhinan Boonreung¹,

Kaniknan Singsanit¹ and Kamolchanok Ketaoot¹

¹Faculty of Humanities and Social Sciences Uttaradit rajbhat University

*Corresponding author e-mail: lek.sattanako@gmail.com

Abstract

Traditional beliefs and values regarding gender inequality, which assert that women are inferior to men in all roles and statuses, have led to the assignment of roles and responsibilities based on economic, social, and political activities. Physical differences between men and women, with women's reproductive role relating to status, health, and reproductive health, while men's influence on behavior, power, and control over partners, are reflected in social gender roles through the ideals and values of society's members. These assigned gender roles have resulted in historical and ongoing inequality. For example, in ancient Athens, gender was divided into classes, with men having more power and social roles. Jewish history views gender through the lens of procreation, while Roman history emphasizes virginity and the persecution of witches, demonstrating oppression and violence against women. Meanwhile, Thai society values "patriarchy," where men dominate all aspects of society, and women are expected to be demure, good wives, and mothers. In the present era, communication has brought sexuality to the forefront, prompting a reevaluation of the dimensions of inequality to raise awareness of the roles of men and women beyond gender, including the communication of diverse sexualities in society. However, understanding gender equality in society requires factors such as maturity, understanding social change, the socialization process that instills gender values, and knowledge and understanding of sexuality in society through education, media consumption, and life experiences.

Keywords: sexuality, equality

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ประวัติศาสตร์เพศวิติ รากเหง้าของความไม่เท่าเทียม

ประวัติศาสตร์เรื่องเพศวิติ มีการศึกษาตั้งแต่ยุคโบราณของเมืองเอเธนส์ เพศสัมพันธ์ในยุคโบราณของเมืองเอเธนส์ เกิดขึ้นเพื่อ การกำหนดตำแหน่งแห่งที่ของนักแสดงตามบทบาททางสังคม (Social Actors) มากกว่าเกิดจากความรู้สึกภายใน มีกลุ่มประชาชนเพศชาย เพียงกลุ่มเล็ก ๆ ที่มีอำนาจแบบเด็ดขาดในสังคม เพศชายคือชนชั้นที่มีอำนาจในการปกครองทางสังคม ในขณะที่ ผู้หญิง เด็ก คน ต่างชาติ และทาส เป็นกลุ่มคนที่ถูกปกครอง โดยปราศจากสิทธิเสรีภาพ เพศสัมพันธ์ไม่เพียงเกิดขึ้นตามการแบ่งชนชั้น แต่ยังเป็น สิ่งจำเป็นที่ต้องปฏิบัติตาม จากบันทึกในสมัยกรีก พบว่า เพศสัมพันธ์ไม่ใช่เพียงการกระทำระหว่างคนสองคนหรือมากกว่าสองคนขึ้นไป เพศสัมพันธ์เกิดขึ้นระหว่างชนชั้นที่มีฐานะทางสังคมสูงกว่ากับชนชั้นที่มีฐานะทางสังคมต่ำกว่า ความสัมพันธ์ทางเพศมีการแบ่งแยกและ กระจายบทบาทไปสู่ผู้ร่วมการกระทำ มีการแบ่งแยกชนิดของผู้ร่วมกระทำที่ชัดเจน เช่น ผู้กระทำ (Penetrator) และผู้ถูกกระทำ (Penetrated) และการกระทำดังกล่าวเป็นการแสดงถึงกลุ่มก้อนของชนชั้นทางสังคมระหว่างผู้ปกครองและผู้ถูกปกครอง เพศชายเป็น พลเมืองชั้นสูงที่แสดงออกผ่านเพศสัมพันธ์ ตามบทบาทในฐานะของผู้กระทำ นอกจากนี้เพศสัมพันธ์ระหว่างพลเมืองและผู้ที่มีชนชั้นต่ำ กว่าบ่งบอกถึงการจัดการความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียม ผู้ชายที่เป็นพลเมืองชั้นสูงสามารถแสดงออกผ่านการมีเพศสัมพันธ์ มีอำนาจในการ แสดงออกทางเพศ การมีเพศสัมพันธ์คือการสร้างความพึงพอใจของเพศชายตามสิทธิที่ได้รับ เพศวิติในยุคโบราณของเมืองเอเธนส์ จึงผูก ติดอยู่กับการเมือง ถูกประกอบสร้างขึ้นจากกฎเกณฑ์ข้อบังคับของความเป็นพลเมือง จากความเชื่อมโยงของ “ค่านิยมทางเพศ” กับ “ปฏิบัติการทางสังคม” ทำให้ความหมายของเพศวิติไม่มีความหมายที่ใช้อธิบายในยุคนั้น (Athenian “Sexuality” per se would be nonsensical) (สันต์ สุวัจนารักษ์, 2556)

ประวัติศาสตร์ของชาวยิวในเรื่องเพศวิติ ชาวยิวปฏิเสธการมีโสเภณีในวัดและไม่มีพิธีกรรมทางเพศ พระเจ้าของชาวยิวไม่ยุ่ง เกี่ยวกับเรื่องเพศและจุดมุ่งหมายของการร่วมเพศคือเพื่อการมีบุตรเท่านั้น การสำเร็จความใคร่ (Masturbation) ถือเป็นการคุมกำเนิด อย่างหนึ่ง แต่ห้ามการรักร่วมเพศและการร่วมเพศกับสัตว์ การร่วมเพศที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้แต่งงานจะถูกลงโทษอย่างรุนแรง ชาวยิวถือว่า ผู้หญิงเป็นชนชั้นสองมีค่าเท่ากับสิ่งของมากกว่าสิ่งมีชีวิต การอยู่เป็นโสเภณีถือเป็นบาป ในตะวันออกกลางยิวเป็นชนชาติที่เคร่งครัดเรื่อง เพศ การเป็นหมั้นถือเป็นความผิดร้ายแรง เป็นผู้ที่มีปัญหาต้องถูกกำจัดออกจากศาสนาและสังคม ในยุคโรมันถือเรื่องพรหมจรรย์ของ ผู้หญิงเป็นสิ่งสำคัญมาก ชาวโรมันให้คุณค่าแก่พรหมจรรย์เพื่อความเชื่อในเรื่องการทำให้พื้นดินอุดมสมบูรณ์ เจ้าสาวที่เป็นพรหมจารีจะ มีค่ามากกว่าเจ้าสาวที่ไม่มีพรหมจรรย์ กฎหมายโรมันกำหนดว่าไม่สามารถประหารหญิงที่มีพรหมจรรย์ได้ หากทำผิดร้ายแรงจะถูกข่มขืน หรือถูกขังเพื่อให้อดอาหารตายแทน การทำพิธีร่วมเพศเพื่อแสดงการบูชาเทพเจ้าแห่งการเจริญพันธุ์ การร่วมเพศของชาวโรมันจะต้องมี พยานเพื่อยืนยันพรหมจรรย์ โดยการร่วมเพศกับเพื่อนของชายที่จะเป็นสามีก่อน สิ่งที่สูงนคือผ้าปูที่นอนที่เปื้อนเลือด นอกจากนี้ยังมี ปรากฏการณ์ความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ โดยกล่าวหาว่าผู้หญิงที่สวยและมีเสน่ห์คือแม่มดที่มาทำลายผู้ชาย การรับรู้ว่าหญิงใดเป็นแม่มด คือการพิสูจน์สิ่งที่ซ่อนเร้นในช่องคลอดหรือทวารหนัก บางครั้งพบว่า เป็นเพียงปาน ฝี หรือหูดที่มีมากกว่าปกติ เมื่อถูกกล่าวหาว่า เป็นแม่มด ก็จะได้รับ การลงโทษโดยการเสียน คิวกลูกตา หรือเผาทั้งเป็น และแม่มดนี้ล้วนเป็นผู้หญิงทั้งหมด ต่อมาในคริสต์ศตวรรษที่ 19 ยุควิคตอเรีย การร่วมเพศเป็นไปเพื่อการมีบุตร ผู้หญิงทำหน้าที่คืออยู่บ้านและดูแลสามี ผู้ชายต้องเก็บกอดอารมณ์ทางเพศไว้จนอายุ 30 ผู้หญิงที่ดีต้องบริสุทธิ์ บอบบาง ไม่มีความรู้สึกทางเพศ ยุคนี้เชื่อว่า แรงขับทางเพศ (Sex Drive) มีเฉพาะผู้ชาย ส่วนของผู้หญิงและเด็กจะ หลบอยู่ภายในไม่แสดงออกมา จึงเกิดสังคมย่อยที่ประชาชนสมสู่กันโดยการเปลี่ยนคุณอนอย่างเสรีโดยเชื่อว่าวิธีนี้เป็นธรรมชาติ และเด็กที่ เกิดมาจะมีฉลาดกว่าเด็กทั่วไป บางสังคมแต่งงานโดยไม่มีการร่วมเพศ บางสังคมเปลือยกายเพื่อแสดงความเท่าเทียมทางเพศ บาง สังคมนิยมให้ผู้ชายมีภรรยาได้หลายคน สังคมย่อยดังกล่าวมีมากกว่า 200 กลุ่ม และมีความคิดที่แตกต่างกันในเรื่องเพศ (สุวัทนา อารี พรพร, 2550)

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

พิตาทิปโตยกับเพศวิถีในสังคมไทย

สำหรับประวัติศาสตร์เพศวิถีในสังคมไทยนั้น มักจะปรากฏในคำสอนของพระพุทธศาสนา สะท้อนผ่านภาพวาดในโบสถ์อธิบายเรื่องเพศว่าเป็นปกติธรรมดาของมนุษย์โลก เรื่องเพศเป็นอุปสรรคขัดขวางหนทางไปสู่นิพพาน สิ่งสำคัญคือการควบคุมความต้องการทางเพศ ทั้งทางร่างกายและความรู้สึกให้มีความพอดีไม่มากหรือน้อยเกินไป ฐานะของเพศชายและหญิงแตกต่างกันตั้งแต่อดีต กล่าวคือเพศชายอยู่ในฐานะที่เหนือกว่าในเรื่องของการสืบสกุลและการบวชเรียน ส่วนฐานะของเพศหญิงจะอิงตามฐานะของเพศชาย ได้แก่ บิดา วงศ์ตระกูลหรือสามี (ชลิตาภรณ์ ส่งสัมพันธ์, 2551) ความเป็นชายและความเป็นหญิงถูกอบรมสั่งสอนให้มีคุณลักษณะและพฤติกรรมทางเพศที่พึงประสงค์ผ่านระบบค่านิยม ความคิด ความเชื่อ ที่ว่าเพศชายเป็นผู้สืบสกุล มีความแข็งแรงทางกายภาพ เป็นผู้นำครอบครัว ต้องมีวิชาเพื่อใช้หาเลี้ยงครอบครัว เพศหญิงอยู่ในฐานะที่อ่อนแอกว่า ต้องอยู่ในความดูแล มีหน้าที่หลักคือการดูแลครอบครัว ความสำเร็จของผู้หญิงขึ้นอยู่กับสามีที่ดี ไนสมัยอยู่ยากจากจดหมายเหตุผลอุแบร์ พบว่า สตรีไม่ค่อยคบชู้ผู้ชาย เนื่องจากกฎหมายที่ให้อำนาจแก่สามีในการลงโทษภรรยาตนเองได้ตามใจ หากพิสูจน์ได้ว่าภรรยาคบชู้จริง เช่น ชาย จองจำ จนถึงฆ่าทิ้ง ฉะนั้นเรื่องเพศในสมัยก่อน ถูกควบคุมโดยอุดมการณ์ทางศาสนาเป็นสำคัญที่สอนให้ควบคุมตนเอง ร่วมกับการควบคุมผ่านครอบครัว และสังคม แม้เรื่องเพศจะเป็นเรื่องธรรมชาติที่พบเห็นและการพูดคุยกะยอกล้อกันได้ แต่สิ่งที่เห็นได้ชัดเจนคืออำนาจของเพศชายที่อยู่เหนือเพศหญิง ทั้งในฐานะเป็นผู้ดูแล มีสิทธิ์ในตัวผู้หญิง ในฐานะบิดาหรือสามีที่สามารถขายเป็นทาสหรือจับคลุมถุงชนได้ (นภาพรณี หะวานนท์ และคณะ, 2554)

เพศวิถีของสังคมไทยได้ซึมซับอยู่ในวัฒนธรรม ประเพณี โดยวัฒนธรรมของสังคมไทยตั้งแต่อดีตกำหนดว่า ผู้หญิงและผู้ชาย จะอยู่ที่ไหน กับใคร เวลาใด ทำอะไรได้บ้าง เช่น เขตพระฐานชั้นในของพระราชวังเป็นที่สำหรับเจ้านายฝ่ายหญิงเท่านั้น ผู้ชายห้ามเข้าเด็ดขาด เว้นแต่พระมหากษัตริย์ ผู้ชายที่บวชเป็นพระไม่ควรอยู่กับสตรีตามลำพัง ผู้หญิงที่ดีไม่ควรออกนอกบ้านในเวลากลางวัน ผู้หญิงชั้นสูงมีพี่เลี้ยงติดตามการไปไหนมาไหน “ห้องไปเจ็ดย่านน้ำ” เป็นสำนวนที่ใช้กับผู้ชาย ซึ่งแตกต่างกับคำในลักษณะเดียวกัน คือ “แรด” ที่ใช้กับผู้หญิง คำจำกัดความเชิงพื้นที่ เป็นที่รับรู้กันโดยสามัญชนว่า ที่ของผู้หญิงคือบ้าน (Women’s Place is at Home) ส่วนที่ของผู้ชายคือที่สาธารณะ (Men’s Place is at Public) (กาญจนา แก้วเทพ, 2544) ในฐานะที่เกิดมาเป็นผู้หญิงต้องได้รับการอบรมเลี้ยงดูให้มีความประพฤติเรียบร้อย วางตัวให้เหมาะสม ให้ความเคารพไม่ใช้เฉพาะผู้ชายเท่านั้น แต่รวมถึงผู้หญิงด้วย ผู้หญิงไม่ควรทอดสายตาให้ผู้ชาย จะถูกมองว่าเป็นการให้ท่าและอาจถูกล่วงเกินและข่มขืนได้ และหากเกิดเหตุร้ายขึ้น ผู้หญิงจะถูกตำหนิ เช่น แต่งกายไม่มีมิดชิด หรืออยู่ผิดที่ผิดทางผิดเวลา เป็นต้นเหตุของการปลุกเร้าอารมณ์และก่อให้เกิดเหตุอาชญากรรมขึ้น โดยพัฒนาการทางเพศวิถีสามารถแบ่งออกเป็น 3 ยุค (โกวิทย์ คำพิทักษ์, 2547) แบ่งดังนี้

1. ยุคพิตาทิปโตย เป็นยุคของชายเป็นใหญ่ โดยหน้าที่ของสตรีคือการสร้างความพึงพอใจให้กับเพศชายและเลี้ยงดูบุตรเท่านั้น เพศชายมีเสรีในเรื่องเพศทั้งต่อภรรยา หญิงรับใช้ ทาส และโสเภณี พฤติกรรมทางเพศและการเร้าอารมณ์พัฒนาการผ่านทางอาหาร การแต่งงาน นครโสเภณี และการมีเพศสัมพันธ์กับเด็กชาย ปัญหาทางเพศไม่สามารถนำมาพูดคุยกันอย่างเปิดเผยได้ จนถึงในสังคมของคริสเตียนที่เพศชายสามารถมีเพศสัมพันธ์กับโสเภณี ภรรยาลับ หรือทาสได้ นอกจากภรรยาตน ในขณะที่ภรรยาต้องให้ความเชื่อสัจย์ต่อสามีเท่านั้น ยุคโรมันผู้หญิงมีความสำคัญมากขึ้นจากพิธีแต่งงานโดยสมัครใจ เพศสัมพันธ์ถูกดำเนินผ่านการแต่งงาน ทำร่วมเพศจำนวนครั้ง กระบวนการทางเพศสัมพันธ์ถูกพูดคุยอย่างแพร่หลาย มีการกล่าวถึงความบริสุทธิ์ (Virginity) เพศสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติและความไม่สมดุลงานในชีวิตแต่งงาน จนถึง ศตวรรษที่ 17 และ 18 มีการกล่าวถึงเพศวิถีของเด็ก โทษของการสำเร็จความใคร่และพฤติกรรมทางเพศที่ผิดปกติ

2. ยุคความรักแบบโรแมนติก เป็นยุคของชนชั้นศักดินาที่แต่งงานกับชนชั้นเดียวกันเพื่อรักษาทรัพย์สินสมบัติ พบว่าผลเสียของการนำความรักมาเป็นสัญลักษณ์ก่อนมีเพศสัมพันธ์ คือบุคคลที่ควรรักกับคนที่รักตนและพยายามรักษาคุณภาพ

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

ความสัมพันธ์นั้นไว้ ทำให้เกิดแรงกดดันระหว่างเพศชั้น ศตวรรษที่ 18-19 รูปแบบของความรักถูกกำหนดภาพ วาทกรรม บทภาพยนตร์และการศึกษา บทบาทการเลือกคู่ของบิดามารดาให้บุตรถูกลดลงในศตวรรษที่ 19 ความรักคือมาตรฐานของสังคม ความขัดแย้งก็คือ ความรักเป็นเพียงตัวกลางในการติดต่อสื่อสารจากสังคมที่แบ่งชนชั้นในอดีตจนถึงการแบ่งกลุ่มหน้าที่ทางสังคม ความรักก็ยังคงอยู่ เพศวิถีจึงถือเป็นสัญลักษณ์ของกลไกหรือเป็นของมีค่าที่แท้จริง ที่สร้างขึ้นระหว่างชายหญิงหรือเป็นเพียงสิ่งๆที่เพื่อสิ่งๆที่ทำให้เพศสัมพันธ์มีความสมบูรณ์

3. เพศวิถีในยุคปัจจุบัน ถูกแบ่งตามหน้าที่เพื่อตอบสนองความต้องการทางเพศและการสืบพันธุ์ ความรักแบบโรแมนติกและการพัฒนาชีวิตคู่เริ่มมีปัญหา เมื่อคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของบุคคลซึ่งถูกจำกัดในฐานะที่เป็นคู่สมรส ปัจจุบันเพศสัมพันธ์หมายถึงรวมถึงการที่คู่สมรสมีความพึงพอใจในเรื่องเพศ การถึงจุดสุดยอดมีความจำเป็น ในขณะที่ผู้โต้แย้งกลับมองว่ามุมมองดังกล่าวทำให้เกิดปัญหาและความเครียดในปัจจุบัน การเปลี่ยนผ่านของความสัมพันธ์เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ความสัมพันธ์ใหม่ จะมีบุตรหรือไม่ก็ได้ การเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยว คำว่ารักที่เคยเชื่อมความสัมพันธ์ จึงเปลี่ยนรูปแบบจากที่ทำให้เกิดการแต่งงานมีบุตรสืบสกุลและอยู่กันระยะยาวกลับเปลี่ยนเป็นเรื่องเล็ก ไม่มีความยั่งยืน ในยุคของความเท่าเทียม ความซาบซึ้งอ่อนแรงลงทำให้เกิดอิสระในความสัมพันธ์ มีการปกป้องสิทธิ์และเสรีภาพมากกว่าความหมายของความรัก

เพศวิถีในประวัติศาสตร์ถูกศึกษาและวิเคราะห์ร่วมกับเพศภาวะ ส่วนเรื่องเพศวิถี มักกล่าวถึงผู้ชายไทย เช่น การมีภรรยาหลายคน การใช้บริการโสเภณี การให้คุณค่ากับความบริสุทธิ์ของผู้หญิง เพศวิถีเป็นองค์ประกอบสำคัญของความเป็นชาย จากค่านิยมที่ว่า “อำนาจและความมั่งคั่งร่ำรวยของผู้ชายวัดกันที่จำนวนภรรยาและจำนวนผู้หญิงรับใช้” ที่เชื่อกันว่าผู้ชายที่มีภรรยาหลายคน เป็นผู้มีฐานะมั่งคั่ง มีอำนาจ และมีบุญบารมีมาก ปัจจุบันค่านิยมนี้เปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ เรื่องเพศวิถีในสังคมไทยถูกสร้างและผลิตซ้ำ ผ่านวาทกรรม เช่น เพศวิถีเป็นภัยต่อชุมชนและสถาบันสงฆ์ เพศวิถีเป็นการแสดงอำนาจและความหฤหรรษ์ของผู้ชาย เพศวิถีเป็นสัญลักษณ์ของความรัก และความโรแมนติกของชายหญิง (สุชาติดา ทวีสิทธิ์, 2550) ประวัติศาสตร์เรื่องเพศวิถี สะท้อนให้เห็นความคิด ความเชื่อ และค่านิยมเรื่องเพศที่ฝังรากลึกมาอย่างยาวนานในสังคมโลกและสังคมไทย โดยเฉพาะอำนาจทางเพศ การควบคุมทางสังคม การแสดงออกทางเพศ กฎหมายหรือบรรทัดฐานที่ใช้ในการตัดสิน และให้คุณค่ากับพฤติกรรมทางเพศ เป็นการให้ความสำคัญแบบสองมาตรฐานระหว่างเพศชายและเพศหญิงที่ไม่เท่าเทียมกัน (Double Standard) ภายใต้แนวคิดอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ (Patriarchy) ผู้หญิงจะถูกกดทับในเรื่องเพศ ถูกกำหนดให้รักษาความบริสุทธิ์ไว้ในวันแต่งงาน ต้องรักษานวลสงวนตัว รักเดียวใจเดียว และซื่อสัตย์ต่อสามี แม้แต่ปัญหาทางเพศที่เกิดขึ้นในสังคม เช่น การข่มขืน การล่วงละเมิดทางเพศ การตั้งครรภ์ไม่พร้อม ฯลฯ สังคมยังกล่าวหาว่าผู้หญิงเป็นสาเหตุของการกระทำความผิด จากการวางตัวที่ไม่เหมาะสม การแต่งกายล่อแหลม หรือการเปิดโอกาสให้เหตุการณ์นั้นเกิดขึ้น ในขณะที่เพศชายมักไม่ต้องรับผิดชอบใด ๆ

ตารางที่ 1 สรุปลักษณะที่ไม่เท่าเทียมของแต่ละยุคสมัย

ยุคโบราณ	ยุคปิตาธิปไตย	ยุคโรแมนติก	ยุคปัจจุบัน
ห้ามการมีรักร่วมเพศ	ศาสนาเชื่อว่าเรื่องเพศเป็นเรื่องธรรมดา	การแต่งงานกับชนชั้นเดียวกันเพื่อรักษาสมบัติ	เพศเกิดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการมากขึ้น
ห้ามการร่วมเพศโดยไม่ได้แต่งงาน	เพศเป็นอุปสรรคหนทางสู่นิพพาน	ให้คุณค่าของความรักเพิ่มขึ้น	ความรักหมายถึงรวมถึงความพึงพอใจเรื่องเพศด้วย
ให้คุณค่ากับพรหมจรรย์	เพศชายคือผู้สืบสกุลและ	การเลือกคู่โดยบิดามารดา	การสมรสโดยไม่ได้ต้องการมี

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

	บวช	ลดลง	บุตร
ผู้หญิงจะถูกกลั่นทอนหนักหากมีความผิดทางเพศ	ผู้ชายเป็นผู้นำครอบครัว	ความรักเป็นตัวกลางที่สร้างให้เพศสัมพันธ์มีความสมบูรณ์	การกลายเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยว
เชื่อเรื่องแม่มด	การคบชู้ของผู้หญิงผิดกฎหมาย	รูปแบบของความรักถูกกำหนดผ่านวาทกรรมภาพยนตร์ และการศึกษา	ความสัมพันธ์เปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา
ผู้หญิงอยู่บ้านและดูแลสามี	เพศชายมีอำนาจเหนือกว่าและเพศหญิงจะเป็นผู้ถูกระงับ		ปกป้องสิทธิ์เสรีภาพมากกว่าความรัก
ผู้หญิงห้ามแสดงออกเรื่องเพศ			

ที่มา: สมศรี คะสัน, 2567

จะเห็นได้ว่า เพศวิถีและความไม่เท่าเทียมทางเพศในแต่ละยุคสมัย มีความเหมือนกัน ได้แก่ เพศที่ถูกกระทำ กดขี่ลงโทษ และตีตราคือเพศหญิง เพศที่มีอำนาจและควบคุมสังคมตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันคือเพศชาย ศาสนา กฎหมาย และบทบาททางสังคมให้คุณค่ากับผู้ชายมากกว่า ส่วนความแตกต่างของแต่ละยุคประกอบไปด้วย ชุดความรู้ของแต่ละยุคเรื่องเพศ ที่อ้างอิงมาจากปัจจัยที่มีอิทธิพลในสังคม ได้แก่ ผู้นำในสังคม แม่มด หมอผี ศาสนา กฎหมาย ฯ ทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมทางเพศขึ้น จากความเชื่อของคนส่วนใหญ่ในสังคมนั้น ๆ และถูกส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่น ทำให้รากเหง้าของชุดความคิดดังกล่าวฝังรากลึกลงอย่างมากในสังคม แม้กาลเวลาหรือยุคสมัยจะเปลี่ยนไปอย่างมากแล้วก็ตาม แม้ในสังคมปัจจุบันก็ยังคงได้ยินเรื่องการเรียกร้องความเท่าเทียมกันทางเพศอยู่เสมอ ๆ

ตาราง 2 บทบาทเพศภาวะแบบดั้งเดิม

ผู้ชาย	ผู้หญิง
1. มีความเป็นผู้นำและมีลักษณะของความก้าวร้าว	1. เป็นผู้ตามและให้บริการทุกสถานการณ์
2. ใช้ความสามารถเพื่อความสำเร็จในชีวิต	2. ยกฐานะตัวเองโดยการแต่งงานกับชายที่มีสถานภาพสูงกว่าตน
3. มีความสามารถในการควบคุมตนเอง	3. แสดงอารมณ์และควบคุมไม่ได้
4. มีพลังมากกว่าผู้หญิง	4. มีพลังน้อยกว่าผู้ชาย
5. เป็นผู้นำครอบครัวและหารายได้หลัก	5. มีหน้าที่รับผิดชอบดูแลครอบครัวและงานบ้าน
6. มีอำนาจในการตัดสินใจเรื่องในครอบครัว	6. ไม่มีอำนาจในการตัดสินใจ
7. สามารถทำงานที่มีเกียรติและได้ค่าจ้างสูง	7. ไม่ทำงานนอกบ้าน งานส่วนใหญ่เป็นงานใช้แรงได้ค่าจ้างที่ต่ำ

ที่มา: พีรดา ภูมิสวัสดิ์, 2563

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

เพศวิถีสมัยใหม่ สู่การสื่อสารเรื่องความเท่าเทียม

เพศวิถีสมัยใหม่ เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และอิทธิพลของสื่อและเทคโนโลยี ทำให้เกิดปรากฏการณ์ทางสังคมรูปแบบใหม่ที่เรียกว่า เพศวิถี (Sexuality) ซึ่งหมายถึง ระบบความคิดความเชื่อเรื่องเพศเป็นกระบวนการทางสังคมและวัฒนธรรมที่กำหนด จัดการ กำกับ ควบคุม รวมทั้งการแสดงออกเกี่ยวกับรสนิยมทางเพศที่เปลี่ยนไป ตัวอย่างเช่น ชายหญิงที่อยู่กินฉันท์สามีภรรยา หรือมีเพศสัมพันธ์ก่อนที่จะแต่งงาน การมีเพศสัมพันธ์เพียงเพื่อตอบสนองความต้องการ ปรากฏให้เห็นมากขึ้นจนเกือบจะกลายเป็นปรากฏการณ์ปกติของสังคม (กฤตยา อาชวนิจกุล และกนกวรรณ ธีรารัตน, 2550, น. 1) สังคมไทยมีตัวอย่างของการเปลี่ยนแปลงเรื่องเพศวิถี ได้แก่ วิธีการคุมกำเนิดที่เข้ามาสอดแทรกในชีวิตคู่ การอยู่ด้วยกันมีความสัมพันธ์กันทางเพศ แต่ไม่ต้องการมีบุตร การอยู่ก่อนแต่ง รวมถึงความชัดเจนของกลุ่มผู้รักเพศเดียวกัน และสัดส่วนของผู้หญิงที่อยู่เป็นโสดเพิ่มสูงขึ้น หลายทศวรรษที่ผ่านมาสังคมไทยและสังคมโลก สภาพและสถานภาพของผู้หญิงจะด้อยค่าหรือไม่เสมอภาคเท่าเทียมกับผู้ชาย จะเห็นได้จากข่าว ที่ผู้หญิงถูกกดขี่ ขูดรีด เหยียดหยาม และกีดกันทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวถือไม่เป็นการเคารพสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงในทุกสังคม สิทธิของความเป็นผู้หญิงจะต้องถูกคุ้มครองให้มีความเสมอภาคเท่าเทียม ไม่ว่าจะเป็นการถูกเลือกปฏิบัติ ในการทำงาน การจ่ายค่าจ้างเงินเดือน การประกันสังคม การตัดสินใจมีบุตร การมีส่วนร่วมในการพัฒนา การเลือกตั้ง หรือแต่งตั้งปฏิบัติราชการในทุก ๆ ระดับ เช่นเดียวกับเพศชาย

จากเดิมที่มีความเชื่อเรื่องหญิงชายที่ไม่เท่าเทียม สังคมเริ่มรับรู้ในเรื่องของสิทธิมนุษยชน ที่ว่าด้วยความเท่าเทียมของคนในสังคม ตัวอย่างเช่น ข่าวการประท้วงเพื่อต่อสู้เพื่อความเท่าเทียมของคนผิวสีในอเมริกา การจำกัดบทบาทของผู้หญิงในปากีสถาน ที่ไม่สามารถเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยได้ จนทำให้เรื่องของมะลาละห์ ยูซัฟซัย (Malala Yousafzai) ผู้รอดชีวิตจากการเผชิญหน้ากับตาลิบัน และปัจจุบันเป็นนักเคลื่อนไหวณรงค์สิทธิผู้หญิงและเด็กหญิงในปากีสถานโด่งดังเป็นที่รับรู้ไปทั่วโลก ปัจจุบันบทบาทของชายหญิงได้ถูกทบทวนผ่านระบบการศึกษา และการรับรู้ผ่านสื่อช่องทางต่าง ๆ การแสดงความเท่าเทียม ที่มุ่งเน้นความเสมอภาคทางเพศและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับเด็กและผู้หญิง ตัวอย่างในประเทศไทย กรณีการรณรงค์ให้การทำแท้งถูกกฎหมาย ผู้หญิงที่กระทำเพื่อความจำเป็นไม่ได้มีความผิดบาปตามความเชื่อเดิม การลบล้างแนวคิดเรื่องการรักษาพรหมจรรย์ ผู้หญิงที่ผ่านการแต่งงาน หย่าร้างหรือมีลูกติด การเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวในสังคมไทย ไม่ใช่เพียงเพราะความผิดหรือตราบาปของฝ่ายหญิงเท่านั้น การเกิดขึ้นล้วนมีเหตุและปัจจัยอื่น ๆ มาประกอบด้วย นอกจากนี้สังคมไทยยังรับรู้ผ่านสื่อเรื่องการรณรงค์เพื่อสนับสนุนกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ การเรียกร้องการสมรสที่เท่าเทียม จนล่าสุดที่ประชุมวุฒิสภา มีมติเห็นชอบ ร่าง พ.ร.บ.เพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ สมรสเท่าเทียม ด้วยคะแนนเห็นด้วย 130 เสียง ไม่เห็นด้วย 4 เสียง และงดออกเสียง 18 ทำให้ร่าง พ.ร.บ. ดังกล่าวเข้าสู่กระบวนการศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย และรอประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นกฎหมายบังคับใช้ต่อไป (ไทยพีบีเอส, 2567)

จากประเด็นข้างต้นทำให้เห็นว่าการสื่อสารในยุคปัจจุบัน ทำให้เกิดพัฒนาการความรู้และความคิดของสังคม ที่นำไปสู่ความเท่าเทียมกันทางเพศ ค่อย ๆ พัฒนาไปที่ละขั้นอย่างเป็นระบบ อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนค่านิยมหรือความเชื่อเรื่องความเท่าเทียมระหว่างชายหญิงและผู้มีความหลากหลายทางเพศนั้น จากรากเหง้าที่ฝังลึกมาอย่างยาวนาน ไม่อาจจะเปลี่ยนแปลงได้ในระยะเวลาสั้น ๆ การส่งเสริมเรื่องความเท่าเทียมดังกล่าว จะต้องอาศัยระยะเวลา การเปลี่ยนผ่านความคิด กระบวนการขัดเกลา ระบบการศึกษา ร่วมกับการรณรงค์ผ่านสื่อเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจใหม่ ยุคสมัยที่เปลี่ยนผ่านจึงจะสามารถสร้างความเท่าเทียมทางเพศให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรมได้

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ตาราง 3 บทบาทเพศภาวะแบบเท่าเทียม

ผู้ชาย	ผู้หญิง
1. ยอมรับและให้ความสำคัญกับเพศตรงข้าม	1. ตระหนักถึงบทบาทและให้ความสำคัญกับตนเองมากขึ้น
2. ทำกิจกรรมได้หลากหลายมากขึ้นโดยไม่ได้นิ่งถึงเรื่องเพศ	2. ทำกิจกรรมได้หลากหลายมากขึ้นโดยไม่ได้นิ่งถึงเรื่องเพศ
3. ช่วยเหลืองานบ้านและเลี้ยงบุตร	3. ทำงานนอกบ้านและหาโอกาสในการทำงานที่เท่าเทียมกับผู้ชาย
4. ให้โอกาสสมาชิกในครอบครัวตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ	4. ตัดสินใจได้ด้วยตนเอง
5. ทำงานที่เป็นงานที่เชื่อว่าเป็นงานผู้หญิงโดยไม่ลังเล	5. ทำงานนอกบ้านได้มากขึ้น กว่าเลี้ยงดูบุตร
6. ให้อำนาจฝ่ายหญิงในการตัดสินใจบางเรื่องในครอบครัว	6. หาโอกาสในการทำตำแหน่งบริหารเทียบเท่ากับผู้ชาย

ที่มา: พีรดา ภูมิสวัสดิ์, 2563

การส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศโดยกระบวนการขัดเกลาทางสังคม

ครอบครัวคือสถาบันหลักและพื้นฐานชีวิตในเรื่องเพศ โดยไฮด์ และโรเซนเบิร์ก (Hyde & Rosenberg, 1980, p. 220) ได้อธิบายว่า นักสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มองว่า บทบาทความเป็นชายหรือความเป็นหญิง เริ่มมาตั้งแต่เกิด เพศหญิงจะถูกกำหนดโดยสังคมว่าต้องมีพฤติกรรมแบบใด และการกำหนดดังกล่าวจะส่งผลถึงอนาคตเมื่อเติบโตไปในสังคม ในสังคมอเมริกา เด็กชายถูกแต่งตัวด้วยโทสนีฟ้า และสีชมพูเป็นของเด็กผู้หญิง ของเล่นและเกมส์ก็มีความแตกต่าง ผู้หญิงเล่นตุ๊กตา เป็นการแสดงออกถึงการเตรียมรับบทบาทการเป็นแม่หรือภรรยา และการเล่นรถถังเป็นลักษณะของเด็กผู้ชาย (Masculine Jobs) เด็กผู้หญิงจะช่วยแม่ทำงานในครัว ส่วนเด็กผู้ชายจะช่วยพ่อซ่อมบ้านหรือตัดหญ้า ด้านพาร์สัน และเบลล์ (Parson & Bales, 1955, p. 35) กล่าวว่าในครอบครัวเด็กผู้หญิงจะถูกสอนให้มีลักษณะแบบ Expressive และเด็กผู้ชายจะถูกสอนให้มีลักษณะแบบ Instrumental ตามธรรมชาติที่สร้างให้ผู้หญิงเป็นผู้ให้กำเนิด จึงมีความใกล้ชิดบุตรมากกว่าผู้ชาย แม้จึงได้รับมอบหมายให้เป็นคนอบรมเลี้ยงดูบุตร จึงเป็นความสัมพันธ์แบบ Expressive คืออบอุ่น เอาใจใส่ อารมณ์ความรู้สึก ส่วนลักษณะของชายที่ใกล้ชิดกับลูกน้อยกว่า จะเป็นคนหาเลี้ยงครอบครัว ทำงานนอกบ้าน เป็นลักษณะแบบ Instrumental ความคิดและความเชื่อดังกล่าว เป็นกระบวนการขัดเกลาที่ทำให้เด็กเรียนรู้และแสดงบทบาทหน้าที่ที่เหมาะสมกับตนเอง พาร์สันกล่าวว่า การแบ่งหน้าที่ตามลักษณะดังกล่าว คือลักษณะการแบ่งหน้าที่ทางสังคมสำหรับทุกกลุ่ม

นอกจากนี้ แฮเรียท โฮลเตอร์ (Holter อ้างถึงใน สแกนโซนี Scanzoni, 1981, p. 26) ได้อธิบายการขัดเกลาบทบาททางเพศที่ให้รางวัลและการลงโทษว่า การอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างของลูกสาวและลูกชาย ทำให้เด็กเรียนรู้พฤติกรรมที่เหมาะสมกับเพศของตน เช่น พ่อแม่ซื้อชุดพยาบาลมาให้ลูกสาวใส่ โดยใช้ตุ๊กตาเป็นอุปกรณ์ทดลอง แต่หากกล่าวถึงแพทย์ผ่าตัดสมอง อาจจะถูกคัดค้านเพราะเห็นว่าเป็นอาชีพของผู้ชาย เด็กจะรู้สึกขัดแย้ง และรับความรู้สึกว่าอาชีพนั้นไม่เหมาะสมกับเพศของตน ฉะนั้นการสนับสนุนของพ่อแม่ จึงเปรียบได้กับการให้รางวัลและลงโทษ เด็กจึงเลือกพฤติกรรมที่จะได้รับรางวัลมากกว่า ในขณะที่ มาริ ริสมอน แอบบอท (Richmond-Abbott, 1992) อธิบายว่า ครอบครัวเป็นแบบของการแสดงออก เด็กผู้ชายจะแสดงออกเหมือนพ่อ และเด็กผู้หญิงจะแสดงออกเหมือนทั้งพ่อและแม่ พ่อแม่ส่งต่อความคิดความเชื่อเรื่องบทบาททางเพศแก่ลูก โดยเฉพาะลูกผู้ชาย เมื่อเติบโตขึ้นพ่อจะเป็นผู้สอนทักษะต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับเพศของลูก เช่น พ่อจะเล่นแรง ๆ กับลูกชาย และเล่นแบบสุภาพกับ ลูก

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

สาว ลูกชายเล่นฟุตบอล ลูกสาวต้องเรียนเย็บปักถักร้อย หากสอนในสิ่งตรงกันข้ามจะเกิดเป็นพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม นอกจากนี้เด็กยังสังเกตและทำตามบทบาทของพ่อและแม่ที่เกิดขึ้นเป็นกิจกรรมของครอบครัว เช่น แม่ทำกับข้าว พ่อทำความสะอาดหลังคาบ้าน เป็นต้น นอกจากนี้พรอยด์ยังกล่าวว่าเด็กผู้ชายมักจะเลียนแบบพฤติกรรมของบิดา ส่วนเด็กผู้หญิงจะเลียนแบบพฤติกรรมของมารดา โดยเด็กจะสร้างบทบาทจำลองอัตโนมัติภายหลังจากได้เก็บความคิดรูปแบบพฤติกรรมของบิดามารดาไว้ เมื่อเด็กได้เรียนรู้เรื่องเพศของตนเอง เด็กจะสร้างรูปแบบทางเพศได้ตามที่ตนเองต้องการ แต่รูปแบบทางเพศและรูปแบบจำลองยังไม่ถือว่าเป็นเอกลักษณ์ทางเพศ ปัญหาทางเพศที่เกิดขึ้นกับเด็กจึงมักมาจากการให้ความรู้ทางเพศที่ไม่ถูกต้องเหมาะสมของครอบครัว

จากกระบวนการขัดเกลาทางเพศของครอบครัวข้างต้น จะเห็นว่าพื้นฐานของการขัดเกลา จะประกอบไปด้วย การกำหนดพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสมตามเพศของลูก การถ่ายทอดตัวอย่างบทบาทความเป็นเพศจากพ่อแม่สู่ลูก ทั้งนี้หากครอบครัวได้เรียนรู้และตระหนักถึงบทบาทความสำคัญของความเท่าเทียมทางเพศ ตั้งแต่เริ่มต้น โดยการปลูกฝังค่านิยม การให้คุณค่า ทักษะคติเรื่องเพศที่หลากหลายรอบด้านมากกว่าความเป็นหญิงชาย บทบาทที่เหมาะสม หรือพฤติกรรมที่ควรทำ จะทำให้ลูกได้เห็นมุมมองของความเป็นเพศในสังคมได้กว้างมากขึ้น เช่น องค์กรความรู้เรื่องความหลากหลายทางเพศ จากอดีตหรือการรับรู้ของคนทั่วไปว่า ในสังคมมีเพศชายกับหญิง ในขณะที่นักวิชาการยอมรับว่า เพศภาวะเป็นสิ่งประกอบสร้างทางสังคม (Social Construction) มีภาวะของความเป็นหญิงเป็นชาย ภาวะของเพศที่สาม เช่น กระเทย แต้้ว ตู๊ด ทอม ดี ฯลฯ เรียกได้ว่าเป็นเพศภาวะทั้งสิ้น โดยภาวะของเพศในปัจจุบันไม่มีภาวะตายตัว กล่าวได้ว่าสามารถเลื่อนไหลได้ เรียกว่าความลื่นไหลทางเพศ (Sexuality Fluidity) ตัวอย่างเช่น การแปลงเพศ นอกจากนี้ความลื่นไหลทางเพศยังหมายถึงความสัมพันธ์หรือรสนิยมทางเพศที่แปรเปลี่ยนไป เช่น วันนี้เป็นผู้หญิงรักผู้ชาย วันหนึ่งเปลี่ยนเป็นผู้หญิงรักผู้หญิงแทน (กฤตยา อาชวนิจกุล และกนกวรรณ ธรารวรรณ, 2550) ประการต่อมาคือให้ความรู้เรื่องสิทธิมนุษยชนและความเท่าเทียม กล่าวคือ ความเท่าเทียมควรเกิดขึ้นในทุกมิติ ไม่จำกัดเพียงเรื่องเพศ ความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา อายุ ความพิการ ฐานะทางเศรษฐกิจ ความเชื่อทางศาสนา หรือแม้แต่มุมมองความคิดเห็นทางการเมือง ซึ่งบุคคลสามารถกระทำได้ตามสิทธิภายใต้กฎหมายที่ให้การคุ้มครอง (สรณ บุญใบชัยพฤกษ์, 2560) นอกจากนี้การให้การปลูกฝังเรื่องคุณค่าของคนมากกว่าความเป็นเพศ การยอมรับถึงความแตกต่างหลากหลายในสังคมโดยปราศจากอคติ การเคารพคุณค่าการกระทำความคิด ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในสังคม จะทำให้ลูกเป็นบุคคลที่ถูกเติมเต็มจากกระบวนการขัดเกลาโดยครอบครัวเรื่องเพศได้อย่างสมบูรณ์ สามารถที่จะเติบโตไปเป็นพ่อแม่ที่พร้อมจะส่งต่อองค์ความรู้เรื่องเพศสู่รุ่นต่อไปได้อย่างมีคุณภาพ

ต่อมากระบวนการขัดเกลาที่มาจากสถาบันการศึกษา ซึ่งถือว่ามีความสำคัญรองลงมาจากสถาบันครอบครัว โดย เควิน ดี แบล (Blair, 2002 อ้างถึงใน สุมิตรา เชาวเมธากิจ, 2544) อธิบายว่า บทบาทและประสบการณ์ทางเพศของนักสังคมสงเคราะห์ในโรงเรียน มีบทบาทและหน้าที่การทำงานซึ่งกำหนดตามสิ่งแวดล้อมที่ให้ความสำคัญกับระบบชายเป็นใหญ่ นักสังคมสงเคราะห์มีความสำคัญในการถ่ายทอดวัฒนธรรม ส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศชายและเพศหญิงให้แก่เด็ก โดยคำนึงถึงครอบครัว กลุ่มและชุมชนของนักเรียน มารี ริสมอน แอบบอท (Richmond-Abbott, 1992) อธิบายว่า บทบาททางเพศและพฤติกรรมความแตกต่างระหว่างเพศ ถูกกระตุ้นจากโรงเรียน ถ่ายทอดความแตกต่างของเด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชาย เช่น การใช้ห้องน้ำ การเรียนสุขศึกษา โรงเรียนบางแห่งแบ่งกิจกรรมตามความเหมาะสมของเพศ ความเชื่อและความคาดหวังของครูส่งผลกระทบต่อเพศของเด็ก ครูจะแสดงออกว่าเด็กผู้ชายควรได้รับรางวัลมากกว่า เนื่องจากเด็กผู้ชายสอนง่ายและเชื่อฟังมากกว่าเด็กผู้หญิง แม้จะติเตียนเด็กผู้ชายมากกว่าก็ตาม

นอกจากนี้กระบวนการขัดเกลาทางสังคม ว่ามนุษย์ทุกคนเป็นผลผลิตของการขัดเกลาทางสังคม ทั้งที่ตั้งใจและไม่รู้ตัว ตัวแทนการขัดเกลาทางสังคมบางครั้งก็สนับสนุนกัน บางครั้งก็อาจจะขัดแย้งกัน พฤติกรรมในสังคมเป็นพฤติกรรมที่ถ่ายทอด

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

ปลูกฝังต่อ ๆ กันมาจาก ครอบครัว สถาบันการศึกษา ศาสนา เพื่อน และชุมชน ครอบครัวเป็นสถาบันขั้นต้นในชีวิตมนุษย์ ตั้งแต่ วัยเด็ก ครอบครัวนำเข้าสู่การมีวัฒนธรรม มีอิทธิพลต่อการพัฒนาด้านจิตวิทยาสังคมของเด็ก การพัฒนาความสัมพันธ์กับคนใน ครอบครัว และกับคนอื่น ๆ ในสังคม นำไปสู่รูปแบบการปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน ผู้ร่วมงาน คู่สมรส และลูกในอนาคต ครอบครัว ทำหน้าที่ถ่ายทอดค่านิยม ความคาดหวังและหลักปฏิบัติ สามารถแบ่งได้ 4 กลุ่ม คือ การยึดติดกลุ่มและความเป็นปัจเจกบุคคล การเป็นผู้กระทำหรือผู้ถูกระทำ ทศนคติต่อผู้มีอำนาจแบบยินยอมหรือเชื่อว่าทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน และลักษณะการสื่อสาร แบบเปิดเผยหรืออดกลั้นเก็บกด (มณีรัตน์ ไพโรจน์ไชยกุล, 2543, น. 12-13) และเบม (Bem, 1979, p. 1047-1054 อ้างถึงใน สุ มิตรา เชาว์เมธากิจ, 2544) อธิบายการเรียนรู้บทบาททางเพศของเด็กที่เกิดจากการรวบรวมคุณสมบัติและพฤติกรรมต่าง ๆ ตามที่ กำหนดของสังคมและวัฒนธรรม นำไปสู่การปฏิบัติที่เหมาะสมกับเพศของตน โดยกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตั้งแต่วัยเด็ก ทำให้บุคคลมีเอกลักษณ์บทบาททางเพศ (Sex Role Identity) กล่าวคือเด็กจะเรียนรู้บทบาททางเพศที่เหมาะสมของตนจากพ่อแม่ รวมถึงบุคคลที่อยู่แวดล้อม ในเรื่องคุณสมบัติ บุคลิกภาพ ทักษะ ตลอดจนพฤติกรรมการแสดงออก เด็กรับรู้ได้ถึงความแตกต่างใน บทบาททางเพศของหญิงและชาย เช่น เพศชายเด่นในเรื่องของพลังกำลัง การพึ่งตนเอง ความชอบการแข่งขัน การคิด วิเคราะห์ และวิจารณ์ ส่วนเพศหญิงมีลักษณะเด่นด้านอารมณ์ เช่น ไวต่อความรู้สึกของคนอื่น มีความสุภาพอ่อนโยน เป็นต้น

กระบวนการขัดเกลาทางสังคมเรื่องเพศจากสถาบันรอง ได้แก่ โรงเรียน ชุมชน และสื่อมวลชน ดังกล่าวข้างต้น เราจะ เห็นการถ่ายทอดค่านิยมในเรื่องของชายเป็นใหญ่ บทบาทและพฤติกรรมที่ต้องเป็นไปตามความคาดหวังของสังคม โรงเรียนยังคง แบ่งแยกและให้คุณค่ากับเพศที่แตกต่างกัน เด็กผู้หญิงยังคงเป็นฝ่ายถูกระทำความรุนแรง ถูกจำกัดสิทธิด้านการศึกษา และ ประสบปัญหาหากตั้งครุภีในวัยเรียน ทั้งนี้หากโรงเรียนได้ตระหนักถึงคุณค่าของความเท่าเทียมบนพื้นฐานของสิทธิมนุษยชนใน เรื่องเพศ บุคลากรทางการศึกษาจะเป็นผู้ที่สามารถทำให้เกิดความเท่าเทียมและจัดการปัญหาเรื่องเพศที่เกิดขึ้นในระบบการศึกษา ได้ ครูก็ยังคงเป็นบุคคลสำคัญในระบบการศึกษา เป็นผู้สร้างความเปลี่ยนแปลง และมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ทั้งด้าน วิชาการ ต้นแบบการใช้ชีวิต ทศนคติ และกระบวนการทัศนคติการทำความเข้าใจโลก ดังนั้นสถานศึกษาหรือมหาวิทยาลัยจึงควรจัดอบรม บุคลากรเกี่ยวกับวิธีส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศในการสอน ควบคู่ไปกับการสำรวจอคติทางเพศของตนเอง มองเห็นความไม่เท่า เทียม และไม่นิ่งเฉยต่อการเลือกปฏิบัติทางเพศทุกรูปแบบ ทั้งนี้ระบบการศึกษาควรได้รับการปรับเปลี่ยนเนื้อหาเรื่องเพศให้ทันสมัย ทัศนคติ ลดความเหลื่อมล้ำ ปรับปรุงหลักสูตรการสอนให้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของโลก เช่น ไม่ยึดติดกับกรอบคิดเรื่องเพศ แบบเดิมอย่างเพศทวิลักษณ์ (Gender Binary) ลบล้างภาพจำผิด ๆ ของคนแต่ละเพศที่ปรากฏในหนังสือเรียน ค้นหาเครื่องมือ หรือสร้างแนวทางการเรียนรู้แก่เด็กแบบใหม่ ๆ ไปจนถึงสร้างสังคมแลกเปลี่ยนความเห็น ประสบการณ์การสอนระหว่างผู้สอนและ ผู้เรียน สร้างความเสมอภาคเท่าเทียมให้ดำรงอยู่อย่างยั่งยืน

ชุมชน ต้องมีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยจากอคติทางเพศ การกีดกัน หรือการเหมารวม จึงเป็นหน้าที่ของคนในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นที่อยู่อาศัย สถานที่ทำงาน ใช้มาตรฐานโดยใช้หลักสิทธิมนุษยชน ให้ความเป็นธรรมและให้ความเท่าเทียม ไม่ดูถูกเหยียดหยาม ประณาม หรือตีตรา เรื่องพฤติกรรมทางเพศที่ไม่ได้เป็นไปตามค่านิยมของสังคม นอกจากนี้ชุมชนควรมีส่วนในการ สนับสนุนกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณค่าบทบาทของผู้หญิง เช่น องค์กรส่งเสริมสิทธิสตรี กลุ่มวิสาหกิจที่ขับเคลื่อนโดยผู้หญิงในชุมชน โดยมีหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนเรื่องงบประมาณและการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม ให้ความยั่งยืนและเป็นรูปธรรมที่ มั่นคง เพื่อแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของเพศหญิงในการพัฒนาขับเคลื่อนด้านเศรษฐกิจและสังคม สุดท้ายคือ บทบาทของ สื่อมวลชน ในการสนับสนุนส่งเสริมให้เกิดความเท่าเทียมกันทางเพศ สื่อควรเป็นสื่อกลางที่ดีในเรื่องของการส่งเสริมให้เกิดความ เสมอภาคทางเพศ ไม่นำเสนอข่าวสารโดยขาดความรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ หรือกฎหมายเกี่ยวกับความเท่าเทียมทาง เพศ ไม่แสดงทัศนคติที่บ่งชี้ว่ากลุ่มคนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ เป็นกลุ่มบุคคลที่แตกต่างจากสังคม อย่างไรก็ตามใน

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

ปัจจุบันยังพบว่า มีสื่อมวลชนที่ยังนำเสนอข่าวสารภายใต้อุดมการณ์ปีตาธิปไตยส่งผลให้เกิดการประกอบสร้างความเหลื่อมล้ำ และความไม่เท่าเทียมทางเพศในสังคมที่มากขึ้น ดังนั้นองค์กรสื่อมวลชนทุกรูปแบบจะต้องผ่านการศึกษาเรื่องสิทธิมนุษยชน ประกอบกับจริยธรรมว่าด้วยสื่อมวลชน ก่อนการส่งออกข้อมูลเรื่องเพศสู่สังคมในทุกรูปแบบ เพื่อให้สังคมได้รับสื่อที่สร้างสรรค์ และเป็นพื้นที่สำหรับความเสมอภาคและความเท่าเทียม

ปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเรื่องเพศวิถีสู่ความเท่าเทียม ประกอบไปด้วย

1. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม การเพิ่มขึ้นของประชากร ที่มีความแตกต่างหลากหลายกันเป็นอย่างมาก ในสังคมโลก การเปลี่ยนแปลงของการเรียนรู้ การศึกษา วัฒนธรรม และเรื่องเพศ การหาเหตุผลมาสนับสนุนความเชื่อ หรือ ค่านิยมแบบเดิม รวมทั้งการเกิดความเชื่อใหม่ เมื่อชุดความรู้เดิมไม่สมเหตุสมผล และไม่สามารถตอบสนองต่อสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปได้อีก

2. การติดต่อสื่อสารที่ไร้พรมแดน ทำให้ โลกทัศน์ ความเชื่อ ค่านิยมกระแสหลักจากตะวันตก แพร่เข้าไปสู่สังคมย่อย การติดต่อสื่อสารในโลกที่ข้อมูลเข้าถึงได้เพียงปลายนิ้วสัมผัสเป็นไปได้ง่ายและรวดเร็ว เพียงผู้รับสารมีโอกาสและสิทธิ์ในการคัดสรรข้อมูลผ่านวิจารณญาณของตนเอง บนพื้นฐานคติเรื่องเพศที่มีในสังคม

3. ความรู้เรื่องสิทธิมนุษยชน การเรียกร้อง รมรงค์ การสื่อสารเรื่องความเท่าเทียมทางเพศจากทุกมุมโลก ทำให้คนในสังคมเริ่มสนใจและทำความเข้าใจเรื่องสิทธิมนุษยชนมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีองค์กรระดับโลก เป็นผู้ขับเคลื่อนเรียกร้อง รมรงค์ รวมทั้งกำหนดกฎหมายเป็นปฎิญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนสากล ในข้อ1 คือทุกคนเกิดมาเท่าเทียมกัน และข้อ2 ต้องไม่มีการแบ่งแยกไม่ว่าจะเชื้อชาติ ศาสนา สีผิว หรือเพศ ฯลฯ

4. กระบวนการขัดเกลาผ่าน Generation ว่าด้วยการถ่ายทอดความรู้ ความเชื่อ ค่านิยม ทักษะคติ เรื่องเพศจากรุ่นสู่รุ่น เปรียบเทียบจากรุ่นปู่ย่า ตายาย กับรุ่นพ่อแม่ และรุ่นบุตรหลาน สิ่งที่แตกต่างกันคือการถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องเพศผ่าน กระบวนการขัดเกลาในช่วงเวลา สังคม วัฒนธรรม ที่แตกต่างกัน ตัวอย่างเช่น การมีแฟนในวัยเรียนของบุตรหลาน ปู่ย่าตายาย อาจจะมองเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสมและยังไม่ถึงเวลา ในขณะที่พ่อแม่อาจจะมองว่าไม่เป็นไร เพียงขอให้อยู่ในสายตา แต่ในขณะที่ บุตรหลานอาจจะมองเป็นเรื่องธรรมดา พลวัตการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จะส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่น ดังนั้นเมื่อรุ่นบุตรหลานเติบโตไป เป็นพ่อแม่ แน่แน่นอนว่าการมีแฟนของ Generation ต่อมาจะกลายเป็นเรื่องธรรมดา อย่างไรก็ตามขึ้นอยู่กับบริบทของครอบครัว และการควบคุมของสังคมส่วนใหญ่เป็นสำคัญ

จากประวัติศาสตร์เพศวิถี สะท้อนให้เห็นความคิด ความเชื่อ และค่านิยมเรื่องเพศที่ฝังรากลึกมาอย่างยาวนานในสังคมโลกและสังคมไทย โดยเฉพาะอำนาจทางเพศ การควบคุมทางสังคม การแสดงออกทางเพศ กฎหมายหรือบรรทัดฐานที่ใช้ในการตัดสิน และให้คุณค่ากับพฤติกรรมทางเพศ เป็นการให้ความสำคัญแบบสองมาตรฐานระหว่างเพศชายและเพศหญิงที่ไม่เท่าเทียมกัน (Double Standard) ภายใต้แนวคิดอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ (Patriarchy) ผู้หญิงจะถูกกดทับในเรื่องเพศ ถูกกำหนดให้รักษาความบริสุทธิ์ไว้ในวันแต่งงาน ต้องรักษานวลสงวนตัว รักเดียวใจเดียว และซื่อสัตย์ต่อสามี แม้แต่ปัญหาทางเพศที่เกิดขึ้นในสังคม เช่น การข่มขืน การล่วงละเมิดทางเพศ การตั้งครมไม่พร้อม ฯลฯ พัฒนาการการสื่อสารเรื่องความเท่าเทียมทางเพศ โดยผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ตั้งแต่ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และสื่อมวลชน มีความสำคัญเป็นอย่างมาก ทุกภาคส่วน ต้องมีส่วนร่วมในการให้ความรู้พื้นฐานด้านสิทธิมนุษยชน เกิดการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมที่เห็นเป็นรูปธรรม ในสังคม เพื่อให้สังคมได้รับรู้และร่วมกันขับเคลื่อนความเสมอภาคทางเพศให้เกิดขึ้นและดำรงอยู่อย่างยั่งยืนเป็นสังคมคุณภาพได้ในอนาคต

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

เอกสารอ้างอิง

- กฤตยา อาชวนิจกุล และกนกวรรณ ธารวรรณ. (2549). *วิเคราะห์ทัศนคติวิทยาในงานวิจัยเรื่องเพศภาวะและเพศวิถีกับเอดส์ศึกษา*. แผนงานสร้างเสริมสุขภาวะทางเพศ มูลนิธิสร้างความสำเร็จเรื่องสุขภาพผู้หญิง.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2544). ผู้หญิง/ผู้ชาย : ที่บ้าน/ที่สาธารณะ. ใน *สตรีศึกษา 2 : ผู้หญิงกับประเด็นต่าง ๆ*. สำนักคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ (กสส.).
- โกวิทย์ คำพิทักษ์. (2547). *เพศวิทยา = Sexology*. ภาควิชาสุติศาสตร์และนรีเวชวิทยา คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชลิตาภรณ์ ส่งสัมพันธ์. (2551). *ประวัติศาสตร์ของเพศวิถี : ประวัติศาสตร์เรื่องเพศ/เรื่องเพศในประวัติศาสตร์ไทย*. มูลนิธิสร้างความสำเร็จเรื่องสุขภาพผู้หญิง (สศส.).
- ไทยพีบีเอส. (2567, 18 มิถุนายน). "กม.สมรสเท่าเทียม" ผ่านแล้ว สร้างประวัติศาสตร์ชาติแรก
อาเซียน. <https://www.thaipbs.or.th/news/content/341145>
- นภาพรณ หะวานนท์, กิตติกร สันคดีประภา, อุษณีย์ รัตนวรชัย และธีรวัลย์ วรจโนทัย. (2554). *การสร้างความปลอดภัยเรื่องเพศในวัฒนธรรมบริโภค*. มหาวิทยาลัยมหิดล. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม.
- พีรดา ภูมิสวัสดิ์. (2563). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับความเสมอภาคระหว่างเพศ*. กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- ณิรัตน์ ไพบูลย์ไชยกุล. (2543). *กระบวนการขัดเกลาทางสังคมของสถานศึกษาก่อนวัยเรียนญี่ปุ่นในประเทศไทย : กรณีศึกษสถานศึกษาก่อนวัยเรียนกวางน้อย และสถานศึกษาก่อนวัยเรียนแฮมสเตอร์*. ศิลปะศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สรณ บุญใบชัยพฤกษ์. (2560). *สิทธิมนุษยชนกับความเท่าเทียมทางเพศ*. สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.
- สันต์ สุวัจนารินทร์. (2556). *พื้นที่เมืองสมัยใหม่กับการเมืองอัตลักษณ์ (ทางเพศสภาพและเพศวิถี)*. กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สุชาดา ทวีสิทธิ์. (2550). ผู้หญิง ผู้ชาย และเพศวิถี: เพศภาวะศึกษาในงานมานุษยวิทยา. *วารสารทางวิชาการคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*, 19(1), 310-358.
- สมิตรา เชาวน์เมธากิจ. (2544). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทวิมาตรฐานทางเพศของครูกับการเป็นผู้ฝึกทักษะชีวิตเพื่อการป้องกันเอดส์สำหรับนักเรียน*. หลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิตคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุวทนา อารีพรค. (2550). *เรียนรู้เรื่องเพศกับคุณหมอ ภาค1*. บ.บุญศิริ.
- Janet, S., Hyde., & B., G. Rosenberg. (1980). *Half the Human Experience*. Houghton Mifflin Harcourt Trade & Référence Publishers
- Letha, Scanzoni & John H. Scanzoni. (198). *Men, Women, and Change: A Sociology of Marriage and Family*. McGraw-Hill.
- Marie Richmond-Abbott. (1992). *Masculine and Feminine: Gender Roles Over the Life Cycle*.
- McGraw-HillParsons, T. & Bales, R. F. (Eds.) (1955). *Family, socialization and interaction process*. Free Press.